

Vilniaus universitetas
Medicinos fakultetas

▲

▼

**STUDENTŲ
MOKSLINĖS VEIKLOS
LXXV
KONFERENCIJA**

▲

▲

Vilnius, 2023 m. gegužės 15–19 d.
PRANEŠIMŲ TEZĖS

*Leidinį sudarė VU MF Mokslo specialistė
dr. Simona KILDIENĖ*

Mokslo komitetas:

Prof. dr. (HP) Janina Tutkuvienė
Doc. dr. Agnė Kirkliauskienė
Prof. dr. Vaiva Hendrixson
Doc. dr. Jurgita Stasiūnienė
Prof. dr. Nomedas Rima Valevičienė
Prof. dr. Eglė Preikšaitienė
Dr. Diana Bužinskienė
Prof. dr. (HP) Saulius Vosylius
Doc. dr. Saulius Galgauskas
Prof. dr. Eugenijus Lesinskas
Doc. dr. Valdemaras Jotautas
Prof. habil. dr. (HP) Gintautas Brimas

Dr. Ieva Stundienė
Prof. dr. Marius Miglinas
Doc. dr. Birutė Zablockienė
Inga Kisielienė
Prof. dr. Violeta Kvedarienė
Dr. Žymantas Jagelavičius
Prof. dr. (HP) Edvardas Danila
Doc. dr. Kristina Ryliškienė
Dr. Gunaras Terbetas
Prof. dr. Alvydas Navickas
Doc. dr. Rima Viliūnienė
Prof. dr. Sigita Lesinskienė

Doc. dr. Sigitas Ryliškis
Doc. dr. Vytautas Tutkus
Dr. Danutė Povilėnaitė
Doc. dr. Sigita Burokienė
Dr. Agnė Abraitienė
Prof. dr. Pranas Šerpytis
Prof. dr. Robertas Stasys Samalavičius
Prof. dr. Vilma Brukienė
Dr. Agnė Jakavonytė-Akstinienė
Doc. dr. Marija Jakubauskienė

Organizacinis komitetas:

Martyna Sveikataitė
Rafal Sinkevič
Gintarė Zarembaitė
Alicija Krasavceva
Karina Mickevičiūtė
Jogailė Gudaitė
Emilis Gegeckas
Auksė Ramaškevičiūtė
Tautvydas Petkus
Kristina Marcinkevičiūtė
Melita Virpšaitė

Gabrielė Lisauskaitė
Rosita Reivytytė
Kamilė Čeponytė
Šarūnas Raudonis
Monika Rimdeikaitė
Inga Česnavičiūtė
Tadas Abartis
Rūta Bleifertaitė
Kristijonas Puteikis
Saulius Ročka
Paulius Montvila

Agnė Timofejevaitė
Augustė Lapinskaitė
Emilis Šostak
Gratas Šepetyš
Gediminas Gumbis
Erika Ališauskienė
Indrė Urbaitė
Miglė Vilniškytė
Urtė Smailytė
Gabriela Šimkonytė
Julija Bitautaitė

ISSN 2783-7831 (skaitmeninis PDF)

© Tezių autoriai, 2023

© Vilniaus universitetas, 2023

GYVENTOJŲ SENĖJIMAS IR COVID-19 PANDEMIJOS POVEIKIS SVEIKATAI: MOKSLINĖS LITERATŪROS APŽVALGA

Darbo autorės. Rugilė ZACHARAITĖ (II kursas), Kornelija VENCLOVAITĖ (II kursas).

Darbo vadovės. Doc. dr. Marija JAKUBAUSKIENĖ, asist. dr. Rūta MACEINAITĖ-ŽANDARĖ, VU MF Sveikatos mokslų instituto Visuomenės sveikatos katedra.

Darbo tikslas. Remiantis Japonijos bei Europos Sąjungos (ES) šalių pavyzdžiais, išsiaiškinti gyventojų senėjimo tendencijas, kaip senjorai buvo paveikti COVID-19 ligos.

Darbo metodika. Apžvelgta mokslinė literatūra siekiant atrasti tyrimus, nagrinėjančius, kaip populiacijos senėjimo problema yra susijusi su COVID-19 pandemijos pasekmėmis vyresnio amžiaus žmonių tarpe. Apžvalga atlikta naudojantis šiomis duomenų bazėmis: Elsevier, PubMed, Nature, Frontiers, SpringerLink, ResearchGate, PNAS. Paieška suteikė 45 šaltinius, publikuotus po 2020 m., t.y. nuo COVID-19 pandemijos pradžios metų. Iš kiekvienos duomenų bazės straipsniai atrinkti pagal pateiktus raktažodžius ir tinkamumo kriterijus (publikavimo metai, kalba, raktažodžiai, nagrinėjami regionai, tiriamoji grupė), suskirstyti į 3 grupes pagal aptariamą pandemijos poveikį senjorų visuomenės grupei. Pirmoji: izoliacija ir su tuo susijusios psichologinės problemos, fizinės veiklos sumažėjimas, miego ir bendravimo sutrikimai. Antroji: nuo amžiaus priklausomas mirtingumas. Trečioji: integracijos į visuomenę problemos, amžizmas ir to įtaka COVID-19 pandemijos laikotarpiu. Kiekvienos grupės straipsnių rezultatai palyginti ir susisteminti pagal bendras tendencijas.

Rezultatai. 2022 m. duomenimis Japonija ir ES pasižymi seniausiomis populiacijomis pasaulyje. Šiuose regionuose vyresni nei 65 m. žmonės sudaro atitinkamai ~29.9% ir ~21.1%. Iš visų PGR patvirtintų COVID-19 atvejų, daugiausiai mirčių sudaro senyvo amžiaus žmonės, ypač vyresni nei 70 metų (~20%, įvairių šaltinių duomenimis). Atsižvelgiant į COVID-19 plitimą, likti namuose yra esminis žingsnis siekiant sustabdyti pandemiją, tačiau tai turi neigiamų pasekmių. Senjorai pandemijos laikotarpiu susiduria su socialiniu atstumu ir vienišumu, kurie yra svarbūs rizikos veiksniai jų psichikos sveikatai. Tokia izoliacija gali prisidėti prie kaskadinių negalios, sužalojimų ir nepriežiūros mechanizmų, dėl kurių gali kilti išvengiamų mirčių. Tyrimuose slaugos namų rezidentų apsisprendimo gebėjimas, susijęs su ateities planavimu, pasirinkimu, kaip praleisti laisvalaikį arba neleidimu kitiems asmenims priimti sprendimus už juos, pateikiamas kaip ypač sumažėjęs (11.1% nagrinėjamų šaltinių). Karantinas sumažino bendrą fizinį aktyvumą (ne tik rekreacines ar sportines veiklas, bet ir kasdienes keiliones, kaip ėjimas apsipirkti); to rezultatas – neigiamai paveikta psichologinė būseną. Reikėtų pabrėžti, kad draugų ir kitų bendruomenės narių praradimas taip pat kelia didelę psichologinę įtampą vyresnio amžiaus asmenims. Šiuo atveju socialinė ir fizinė atskirtis, jei ji nėra tinkamai ir pagrįstai įgyvendinama, dėl didėjančio mirtingumo bei

sergamumo gali sukelti daugiau nuostolių senėjančiai visuomenei. Taip pat COVID-19 krizė gali paskatinti amžizmo reiškinio atgimimą (6.6% nagrinėjamų šaltinių). Pereinant prie skaitmeninių priemonių pavyko sumažinti daugelį problemų, su kuriomis susidurta pandemijos metu, ir daugelis žmonių toliau bendravo, mokėsi, dirbo ir naudojosi sveikatos priežiūros paslaugomis naudodamiesi skaitmeninėmis priemonėmis. Tačiau vyresnio amžiaus žmonės, kurie susidūrė su didele nelygybe dėl prieigos prie technologijų ir gebėjimo jomis naudotis, nepajuto tokios pačios naudos kaip daugelis kitų jaunesnių grupių.

Išvados. Japonija ir ES yra labiausia gyventojų senėjimo problemos paveiktos valstybės. Šiuose regionuose 2020-2022 metų periode sveikatos sektorius ir patys gyventojai, o ypač vyresni nei 65 m., patyrė reikšmingesnius fizinius, psichologinius ir socialinius sunkumus dėl susidariusios COVID-19 situacijos.

Raktažodžiai. Gyventojų senėjimas; COVID-19; pandemija.